

Висновки. Отже, самостійна робота є однією з найбільш складних та ефективних форм навчальної діяльності, що дозволяє студентам набувати вмінь та навичок практичного володіння музично-педагогічної діяльності, дає можливість самостійно орієнтуватися в потоці методичної та іншої інформації, а також здатність до самоосвіти та накопичення знань. Організація та зміст самостійного навчання студентів має бути спрямованим на вироблення комунікативних навичок, на розвиток творчих музичних здібностей, на створення потреби займатися музично-педагогічною діяльністю. Проблема самостійної роботи студентів в умовах перебудови вищої школи є надзвичайно важливою і вимагає подальшого дослідження як у теоретичному, так і практичному плані. Перспективи подальшого дослідження полягають у розгляд процесу самостійного навчання із використанням нових технологій та інформаційних підходів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Величко С. П. Самостійна робота студентів як важливий чинник підготовки високопрофесійного фахівця з вищою освітою / С. П. Величко, О. В. Слободяник // Самостійна робота студентів та її інформаційно-методичне забезпечення : проблеми, досвід, методика. – Вип. 2. – Кіровоград : РВВ КДПУ, 2009. – С. 34–42.
2. Пидкасистый П. И. Организация учебно-познавательной деятельности студентов : учебное пособие / П. И. Пидкасистый. – М. : Пед. общ-во России, 2004. – 112 с.
3. Савченко Р. А. Актуальні питання теорії і методики формування музично-педагогічної компетентності майбутніх вихователів та музичних керівників дошкільних навчальних закладів : модульна програма спецкурсу / Р. А. Савченко – К. : НПУ, 2013. – С. 20.

REFERENCES

1. Velychko S. P. Samostijna robota studentiv jak vazhlyvyj chynnyk pidgotovky vysokoprofesijnogo fahivcja z vyshhoju osvitoju / S. P. Velychko, O. V. Slobodjanyk // Samostijna robota studentiv ta i'i' informacijno-metodychne zabezpechennja : problemy, dosvid, metodyka. – Vyp. 2. – Kirovograd : RVV KDPU, 2009. – P. 34–42.
2. Pidkasytj P. I. Organizacija uchebno-poznavatel'noj dejatel'nosti studentov: uchebnoe posobie / P. I. Pidkasytj. – M. : Ped. obshh-vo Rossii, 2004. – 112 p.
3. Savchenko R. A. Aktual'ni pytannja teorii' i metodyky formuvannja muzychno-pedagogichnoi' kompetentnosti majbutnih vyhovateliv ta muzychnyh kerivnykiv doshkil'nyh navchal'nyh zakladiv : modul'na programa speckursu / R. A. Savchenko – K. : NPU, 2013. – P. 20.

УДК 371.32

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Степанчук О.М., учитель початкових класів

*спеціалізована школа № 112 I-III ступенів з поглибленим вивченням іноземних мов
ім. Т.Шевченка, вул. Червоноармійська, 78, Київ, Україна*

2331533@mail.ru

Стаття присвячена дослідженню особливостей розвитку комунікативних навичок учнів початкових класів на уроках української мови. Систематизовано поняття «комунікативна навичка». Розкрито особливості використання комунікативних вправ на уроках української мови в початковій школі. Визначено роль ігрових методів у формуванні комунікативних навичок учнів на уроках української мови. Досліджено значення наочного матеріалу у формуванні комунікативних навичок учнів.

Ключові слова: комунікативна навичка, українська мова, урок, учні початкових класів, початкова школа, ігрові методи, наочність.

РАЗВИТИЕ КОММУНИКАТИВНЫХ НАВЫКОВ НА УРОКАХ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА УЧЕНИКОВ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

Степанчук Е.М.

специализированная школа № 112 I-III ступеней с углублённым изучением иностранных языков им. Т.Шевченка, ул. Красноармейская, 78, Киев, Украина

2331533@mail.ru

Статья посвящена исследованию особенностей развития коммуникативных навыков учеников в начальной школе на уроках украинского языка. Систематизировано понятие «коммуникативный навык». Раскрыты особенности использования коммуникативных упражнений на уроках украинского языка в начальной школе. Определена роль игровых методов в формировании коммуникативных навыков учеников на уроках украинского языка. Исследовано значение наглядного материала в формировании коммуникативных навыков учеников.

Ключевые слова: коммуникативный навык, украинский язык, урок, ученики начальных классов, начальная школа, игровые методы, наглядность.

DEVELOPMENT OF COMMUNICATION SKILLS OF PRIMARY SCHOOL PUPILS IN THE CLASSROOM OF THE UKRAINIAN LANGUAGE

Stepanchuk E.O.

specialized school number 112 I-III stages with in-depth study of foreign languages T. Shevchenko, Krasnoarmeyskaya st., 78, Kiev, Ukraine

2331533@mail.ru

The article is devoted to the research of peculiarities of the development of the communicative skills of the pupils of elementary school on the lesson of Ukrainian language. The complex of recent studies on the theme is substantiated in the article and serves theoretical basis of its writing. The notion of “communicative skill” was systematized. The author gives own definition of the communicative skill as ability to use language and speech mechanisms in verbal communication and written speech. The author exposures ways and methods of communicative approach usage to teaching Ukrainian language as the basis of development of all types of language activities such as auditing, speaking, reading and writing. The peculiarities of usage of communicative exercises on the lessons of Ukrainian language in the elementary school were definitely revealed. The role of playing methods in the formation of communicative skills of the pupils on the lessons of Ukrainian language was determined. The meaning of the illustrative material in formation of the communicative skills of the pupils was studied. The author states that illustrative material for the development of pupils’ communicative skills includes pictures, tables, schemes and applications etc. Usage of sayings and proverbs, playing methods in combination with visual material are the most effective methods of teaching pupils in elementary school. It was established that the choice of communicative exercises is preconditioned by the psycholinguistic peculiarities and individual-age characteristics of elementary school pupils.

Key words: communicative skill, Ukrainian language, lesson, pupils of elementary forms, elementary school, playing methods, illustrative material.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими й практичними завданнями. Навчання української мови в сучасній школі орієнтоване на дотримання концепції комунікативного підходу, який передбачає навчання мови невід'ємно від спілкування. Комунікативний підхід полягає у формуванні мовної особистості учня, зокрема вміння використовувати мовні одиниці відповідно до ситуації та кінцевого наміру спілкування, відтворення лексичних одиниць в усному та писемному мовленні та ін. Застосування комунікативного підходу до навчання української мови передбачає оволодіння учнем спілкуванням в усіх видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні, говорінні, читанні та письмі. Знання та вміння в цих видах мовленнєвої діяльності складають комунікативну компетентність учнів у навчанні мови. Навчання мови є важливим фактором оволодіння спілкуванням та основою для подальшої самореалізації особистості. В умовах сучасного суспільства проблеми навчання мови набувають усе більшого значення в початковій школі, оскільки раннє вивчення рідної мови сприяє формуванню основи для оволодіння іншими мовами в подальшому, що є важливим в полікультурному світі.

Метою проведення нашого дослідження є розкриття особливостей розвитку комунікативних навичок учнів початкових класів на уроках української мови.

Аналіз основних публікацій та досліджень. Дослідження особливостей розвитку комунікативних навичок проводилося багатьма науковцями: Л. В. Белова досліджує особливості формування комунікативних умінь учнів на основі використання ігрово-драматизацій [1]; Г. І. Гладіна досліджує роль української мови в навчанні учнів та розглядає комунікативні вправи як засіб закріплення мовного матеріалу [3]; К. А. Гляненко досліджує проблему розвитку комунікативних здібностей учнів на уроках української мови (науковець обґрунтовує актуальність формування комунікативних навичок на уроках української мови в межах сучасної концепції національної освіти та досліджує засоби забезпечення вчителем оптимальних умов для різнобічного мовленнєвого розвитку кожного учня [4]); Л. М. Фітьо досліджує важливі проблеми вживання прислів'їв у навчальному процесі (науковець розглядає їх роль у формуванні комунікативних навичок учнів [14]) та ін.

Виокремлення невіршених раніше частин загальної проблеми, яким присвячено означену статтю. Складність розвитку комунікативних навичок учнів у початковій школі зумовлена необхідністю врахування психологічних та вікових особливостей учнів. Як відомо з сучасних психолого-педагогічних досліджень (І. Д. Бех [2], М. У. Гончаренко [5], М. М. Забродський [6], П. І. Сікорський [11] та ін.), психологічними та віковими особливостями дітей 1-4 класів є мимовільна увага, довільна пам'ять, наочно-образне мислення, підвищена емоційність та ін. Одним з найбільш ефективних засобів навчання в цьому віці є ігрова діяльність, яка дозволяє поєднати різні методи навчання: слово вчителя, наочність та ін. Відповідно, формування комунікативних навичок учнів початкових класів повинно відбуватися з урахуванням психолого-педагогічних факторів, які сприятимуть кращому засвоєнню матеріалу. Комунікативна спрямованість навчання української мови учнів початкових класів зумовлює необхідність пошуку нових ефективних методів навчання та розвитку комунікативних навичок.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Сучасний підхід до формування комунікативних навичок учнів повинен переслідувати мету розвитку комунікативної компетенції в різних видах мовленнєвої діяльності на основі реалізації розвивального та виховного аспектів навчання мови. Формування комунікативних навичок учнів початкової школи слід базувати на використанні комунікативно-спрямованих завдань для учнів.

О. О. Осипова розуміє комунікативний навик як уміння спілкування та уміння висловлювати свою точку зору, аргументувати та відстоювати свою позицію [8]. В. А. Кан-Калик розглядає комунікативні навички як комплекс усвідомлених комунікативних дій, заснованих на високій теоретичній і практичній підготовленості особистості, яка дозволяє використовувати комунікативні знання для відображення і перетворення дійсності [8]. У цьому дослідженні ми розуміємо комунікативну навичку як здатність використовувати мовні та мовленнєві механізми в усній комунікації та писемному мовленні.

Розвиток комунікативних навичок передбачає навчання учнів у процесі реального мовленнєвого спілкування. Однак навчання комунікації українською мовою відбувається в обмежений навчальним часом період – урок, а також відповідно до психологічних та вікових особливостей учнів. Максимальне наближення навчання української мови до умов реального спілкування відбувається за рахунок організації вчителем комунікативно-спрямованих вправ. Їх відбір вимагає ретельної підготовки вчителя щодо теми, комунікативної ситуації, а також відповідності інтересам та психологічно-віковим потребам учнів.

Навички усного мовлення впливають на розвиток усіх інших видів мовленнєвої діяльності. Оскільки формування мовленнєвих умінь як засобу спілкування пов'язане із залученням зорового (малюнки, таблиці, схеми) та слухового (слово вчителя, аудіо запис тощо) сприймання, необхідно приділяти увагу їх взаємодії при відборі та використанні комунікативних завдань. Окрім того, розвиток комунікативних навичок передбачає опору на мовленнєвий досвід учнів та особливості психофізіологічних механізмів їх сприйняття.

Формування комунікативних навичок передбачає розуміння учнями мети та способу виконання дій, тобто, якщо учні засвоїли певний лексичний або граматичний матеріал, то комунікативні вправи слід будувати на основі цього матеріалу. Слово вчителя та пояснення способу виконання дій використовується переважно на початковому етапі формування комунікативних навичок.

Для розвитку комунікативних навичок найбільш широко використовується такий наочний матеріал, як малюнки, таблиці, схеми, аплікації тощо. Обов'язковим засобом розвитку комунікативних навичок учнів початкової школи є використання аудіовізуальних засобів, які формують в учнів вміння сприймати та відтворювати мову на слух, наприклад, при вивченні віршів або пісень. Так, вчитель може запропонувати завдання прослухати вірш або пісню та відтворити їх з відповідною правильною інтонацією із дотриманням усіх пауз тощо. Формування комунікативних навичок слід проводити систематично та послідовно, починаючи від простого до складного. Від засвоєння простих мовленнєвих одиниць, а саме слів, словосполучень тощо, до складних (текстів або їх фрагментів).

У навчанні учнів початкової школи ефективним засобом розвитку комунікативних навичок є прислів'я, приказки, скоромовки. Цей матеріал науково-культурного спрямування розвиватиме комунікативні навички одночасно з формуванням шанобливого ставлення до культури українського народу. Прислів'я, приказки, скоромовки, вірші та ін. сприяють формуванню комунікативних навичок учнів на фонетичному рівні. Зокрема, учні вчать розрізняти голосні та приголосні на слух, правильно вимовляти їх. Ефективними є вправи з розвитку сприйняття мови на слух, наприклад, коли необхідно вибрати з групи слів те слово, у якому вжито певний звук:

[р] → ліс – рослина – осінь;

[з] → зоопарк – місто – історія;

[к] → кіт – будівля – пес.

Навчання комунікації передбачає оволодіння правильною вимовою. Для цих цілей дієвим засобом розвитку комунікативних навичок є скоромовки з використанням повторів того чи іншого звуку. Спочатку вчитель може продемонструвати правильну вимову тієї чи іншої скоромовки. Пояснити як промовляється той чи інший звук, а потім поставити завдання учням відтворити скоромовку без порушення вимови, наприклад:

[в]: **Ворона проворонила вороненя;**

[п]: **Пік біля кіп картоплю Прокіп;**

[л]: **Летіла лелека, заклекотіла до лелеченят** [12].

Особливо актуальним є завдання, спрямовані на пояснення значення прислів'я або приказки:

Водою ситий не будеш.

Світ не без добрих людей.

Без діла жити – тільки небо коптити [9].

Такі завдання передбачають безпосереднє висловлення учнями власної думки.

Вчитель повинен організувати постійну участь учнів у здійсненні мовленнєвої діяльності. Враховуючи, що провідною діяльністю учнів початкової школи є ігрова діяльність, доцільним є використання вправ, які передбачають поєднання мовленнєвої діяльності з візуальною наочністю. З цією метою вчитель може використовувати різні вправи зі створення мовленнєвих ситуацій. Створення ситуацій може базуватися на використанні тематично підібраних картинок, текстів, схем та ін. Наприклад, завдання «Розкажіть про свій розпорядок дня. Використовуйте малюнки як допомогу» (Рис. 1).

Рис.1. Комунікативна вправа «Розпорядок дня» з використанням малюнків [7, с. 4].

Особливо актуальним для цих вправ є використання завдань, які передбачають опору на досвід учнів, наприклад, розповісти про своє місто, про свою сім'ю або друзів тощо.

Для розвитку комунікативних навичок ефективними є такі типи вправ у поєднанні із зоровою наочністю, які передбачають розвиток мовленнєвих умінь учнів: відповіді на питання щодо малюнку або описати зміст малюнку; переповісти сюжет малюнку тому, хто його не бачив. Наприклад: Поставте питання щодо змісту або теми малюнка (Рис. 2):

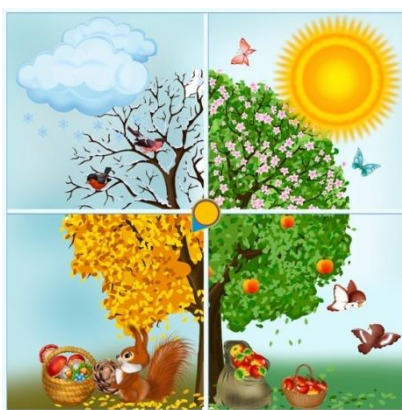

Рис. 2. Малюнок до теми «Пори року» [13].

- Яка пора року зображена на малюнку?
- У яку пору року цвітуть дерева?
- Коли листя набуває жовтого кольору? та ін.

Розвитку комунікативних навичок сприяє творча робота учнів, наприклад, складання власної загадки або вірша. Учням початкового класу доцільно надати схему або опору для складання вірша, наприклад: Вірш про осінь.

Схема:

Слово, яке позначає тему (назва предмета). (1 слово)

Опис теми (назви ознак). (2 слова)

Дія, пов'язана з темою (назви дій). (6 слів)

Фраза, що висловлює ставлення до теми. (3 слова)

Перефразування, узагальнення, синонім. (1 – 2 слова) [15].

Зразок:

Осінь

Золота, похмура.

Дощить, прикрашає, дарує.

Осінь розфарбовує листя дерев у жовтий колір.

Восени стає прохолодно.

Господиня.

Ефективному формуванню комунікативних навиків сприяють будь-які завдання, які передбачають опис малюнку, ситуації тощо. Наприклад: «Подумайте, якими словами або фразами можна охарактеризувати тварину...».

Зразок: ведмідь – великий, лютий, сердитий, спить взимку, любить мед;

заєць – полохливий, пухнастий, сірий, білий, з довгими вухами.

Здійснення комунікації неможливе без оволодіння лексичним та граматичним матеріалом. Для навчання лексики учнів початкових класів широко використовуються вірші, малюнки тощо. Наприклад, необхідно вставити на місці крапок слова, які підходять за змістом, та пояснити їх значення:

Мав Сашко гарну книжку,

Кинув раз її під... (ліжко).

Де лежала бідна книжка,

Пробігала сіра... (мишка).

Стала мишка книжку гризти,

Стала мишка книжку... (їсти).

Звідкись взявся їжачок,

Він був весь із... (колючок).

Він прогнав зубасту... (мишку),

Врятував нещасну... (книжку).

Слава, слава їжачкові!

Сором же кому? (Сашкові) [10].

Також актуальним для навчання лексики при розвитку комунікативних навичок є розгадування кросвордів та ребусів. З одного боку, ці вправи носять ігровий характер, а тому будуть цікавими для учнів початкової школи, з іншого боку, ці вправи передбачають здійснення учнями розумових дій, акцентуації уваги тощо. Закріплений лексичний матеріал дозволить учням будувати прості висловлювання за темою. Наприклад (*Таблиця 1*): Віднайдіть тварин, які «приховані» в таблиці (*Таблиця 1*):

Таблиця 1

И	С	И
Ц	Я	Л
Р	І	М
Б	У	З
В	Е	Л

(Лисиця, Змія, Лев, Зубр)

Комунікативні вправи з використанням ігрових елементів стимулюють активну комунікативну та розумову діяльність учнів, мотивують їх до використання української мови для висловлення своїх думок. Комунікативний підхід у навчанні учнів української мови передбачає здійснення систематизованої та упорядкованої діяльності з організації

комунікативних ситуацій. У початковій школі ігрові методи для розвитку комунікативних навичок дозволяють автоматизувати ознайомлення з навчальним матеріалом, його формування, розвиток та закріплення. Гра дозволяє формувати комунікативні навички в аудіюванні, говорінні, читанні. Окрім того, використання комунікативних ігор дозволяє утримати увагу молодших школярів, для яких типовою є нестійка увага та швидка втомлюваність. Основними вимогами до навчання комунікації учнів початкової школи є використання комунікативних вправ, які містять навчальну проблему. Чітко сформульоване вчителем завдання, надання зразку виконання дозволить ефективно організувати розвиток комунікативних навичок учнів.

Вагомий внесок у розвиток комунікативних навичок учнів роблять вправи зі складання словосполучень або речень. У цих вправах часто використовуються підстановчі таблиці або зразки. Наприклад: Складність словосполучення з наведених словосполучень (Таблиця 2):

Таблиця 2

холодна	вітер
спекотна	погода
сильний	зима
золота	хурделиця
сніжна	осінь

Оволодіння комунікативними навичками учнями початкової школи здійснюється в процесі розв'язування комунікативних завдань, спрямованих на засвоєння лексичного або граматичного матеріалу, фонетичних зразків тощо. У зв'язку з цим, завдання вчителя – підготовка такого навчального матеріалу, який би дозволяв найбільш ефективно організувати здійснення мовленнєвої діяльності учнями. Отже, розвиток комунікативних навичок передбачає безпосередню участь учнів у здійсненні мовленнєвої діяльності.

У початковій школі навчання української мови є основою для подальшого оволодіння предметом загалом та комунікацією як способом самостійного розвитку та самовдосконалення. Відповідно, початкова школа повинна забезпечити таку підготовку учнів, щоб сформувати базові комунікативні навички та вміння, до яких належать вміння розуміти та використовувати лексичний та граматичний матеріал у певній ситуації спілкування тощо. Основним фактором комунікативного спілкування є ситуативність як засіб створення природного спілкування.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Отже, у початковій школі створюються умови для формування комунікативних навичок молодших школярів. У цей період в учнів формуються елементарні основи спілкування, мотивація в навчанні мови, розвиваються уміння в різних видах мовленнєвої діяльності тощо.

Відповідно, можна зазначити, що ефективний розвиток комунікативних навичок у початковій школі відбувається за допомогою наочних засобів. Окрім роботи з окремими словами, учні вчаться використовувати лексичні та граматичні засоби української мови не ізольовано, а в словосполученнях та реченнях. Формування та розвиток комунікативних навичок учнів у початковій школі потребує відбору вправ відповідно до психологічних та вікових особливостей учнів. У початковій школі закладаються психолінгвістичні основи для формування комунікативної компетенції учнів та основи для подальшого комунікативного розвитку. У зв'язку з психологічними та віковими особливостями учнів основним видом діяльності в початковій школі є ігрова. Комунікативні вправи для учнів початкової школи слід будувати з використанням ігрових елементів, наочності, аудіовізуальних засобів та ін.

Подальший інтерес для дослідження становить визначення методики формування комунікативних навичок учнів у початковій школі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белова Л. В. Формирование коммуникативных умений учащихся при использовании игр-драматизаций [Электронный ресурс] / Л. В. Белова. – Режим доступа : http://genproedu.com/paper/2010-01/full_195-200.pdf
2. Бех І. Д. Виховання особистості : у 2 кн. – Кн. 1: Особистісно-орієнтований підхід : техніко-технологічні засади : навч.-метод. посіб. / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – 280 с.
3. Гладіна Г. І. Комунікативні вправи як засіб закріплення мовного матеріалу [Електронний ресурс] / Г. І. Гладіна. – Режим доступу : <http://vuzlib.com/content/view/176/84>
4. Гляненко К. А. Розвиток комунікативних здібностей на уроках української мови [Електронний ресурс] / К. А. Гляненко. – Режим доступу : http://www.kspu.kr.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1239:2014-05-17-13-25-12&catid=69:-2&Itemid=232&lang=uk
5. Гончаренко М. У. Проблеми індивідуалізації процесу навчання / М. У. Гончаренко, В. М. Володько // Педагогіка і психологія. – 2005. – №1,2. – С. 28-31.
6. Забродський М. М. Основи вікової психології / М. М. Забродський. – Т. 1 : Навчальна книга. – Богдан, 2006. – 112 с.
7. Капарнік Б. В. Конспект уроку з англійської мови 3(4) клас / Б. В. Капарнік. – Режим доступу : http://nvk12.rv.ua/metodika/english/my_work_day.pdf
8. Осипова О. А. Формирование коммуникативных навыков у подростков [Электронный ресурс] / О. А. Осипова. – Режим доступа : <http://www.scienceforum.ru/2013/304/5572>
9. Прислів'я та приказки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://traditions.org.ua/usna-narodna-tvorchist/pryslivia-ta-trykazky>
10. Розвиток зв'язного мовлення. Складання усної розповіді за малюнком і опорними словами «У бібліотеці» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://teacher.at.ua/publ/rozvitok_zvjaznogo_movlennja_skladannja_usnoji_rozpovidi_za_maljukom_i_opornimi_slovami_u_biblioteci/21-1-0-12268
11. Сікорський П. І. Теоретико-методологічні основи диференційованого навчання / П. І. Сікорський. – Львів : Каменяр, 1998. – 196 с.
12. Скоромовки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://traditions.org.ua/usna-narodna-tvorchist/skoromovky>
13. Стенд до уроку «Пори року» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.stendall.com/images/super/22_3.jpg
14. Фітьо Л. М. Прислів'я як засіб ефективного розвитку комунікативних навичок [Електронний ресурс] / Л. М. Фітьо. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua>
15. Урок - проект у 3 класі / під ред. Л. Ю. Жоріна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://webcache.googleusercontent.com/>

REFERENCES

1. Belova L.V. "Formation of the communicative abilities of the students by using games, dramatization" [Online], available at: http://genproedu.com/paper/2010-01/full_195-200.pdf.
2. Beh I.D. (2003) *Vihovannya osobistosti* [Parenting personality]: u 2 kn. – Kn. 1: *Osobystisno-orientovanyj pidkhid: tekhniko-tekhnolohichni zasady* [Student-centered approach: technical and technological bases], Libid, Kyiv, Ukraine.
3. Hladina H.I. "Communicative exercises as a means of consolidating the linguistic material" [Online], available at: <http://vuzlib.com/content/view/176/84>.

4. Hlianenko K.A. "Developing communication skills in the classroom Ukrainian language" [Online], available at: http://www.kspu.kr.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1239:2014-05-17-13-25-12&catid=69:-2&Itemid=232&lang=uk.
5. Honcharenko M.U., Volod'ko V.M. (2005) "Problems individualization of the learning process", *Pedahohika i psykholohiia*, vol. 1-2, pp. 28–31.
6. Zabrods'kyj M.M. (2006) *Osnovy vikovoi psykholohii* [Fundamentals of psychology], Navchal'na knyha, Kyiv, Ukraine.
7. Kaparnik B.V. "Abstract of lessons in English 3 (4) Class" [Online], available at: http://nvk12.rv.ua/metodika/english/my_work_day.pdf.
8. Osypova O.A. "Communication skills in adolescents" [Online], available at: <http://www.scienceforum.ru/2013/304/5572>.
9. "Proverbs and sayings" [Online], available at: <http://traditions.org.ua/usna-narodna-tvorchist/pryslivia-ta-prykazky>.
10. "The development of coherent speech. Compilation of oral story by drawing and bearing the words "The Library"" [Online], available at: http://teacher.at.ua/publ/rozvitok_zvjaznogo_movlennja_skladannja_usnoji_rozpovidi_za_ma_ljunkom_i_opornimi_slovami_u_biblioteci/21-1-0-12268.
11. Sikors'kyj P.I. *Teoretyko-metodolohichni osnovy dyferentsijovanoho navchannia* [Theoretical and methodological foundations of differentiated instruction], / Kameniar, L'viv, Ukraine.
12. "Patter" [Online], available at: <http://traditions.org.ua/usna-narodna-tvorchist/skoromovky>.
13. "Stand to the lesson "Seasons"" [Online], available at: http://www.stendall.com/images/super/22_3.jpg.
14. Fit'o L.M. "Sayings for efficient development of communication skills" [Online], available at: <http://ena.lp.edu.ua>.
15. "Lesson - Project 3 Teachers" pid red. L. Yu. Zhorina [Online], available at: <http://webcache.googleusercontent.com>.

УДК 37.091.12:004

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Ясак Т.М.

Нікопольський факультет Запорізького національного університету, вул. Трубників, 18,

м. Нікополь, Україна

yasak.tatiana@ukr.net

У статті висвітлено науково-методичний аспект застосування інформаційних технологій у навчальному процесі вищої школи на заняттях з української мови професійного спрямування. Класифіковано й теоретично узагальнено комп'ютерно зорієнтовані методи і засоби навчання, при цьому зосереджено увагу на оптимальному поєднанні традиційних і комп'ютерно зорієнтованих методів і засобів навчання з огляду на їх використання у процесі вивчення української мови, досліджено організаційні форми роботи із застосуванням інформаційних технологій у вищій школі.

Ключові слова: інформаційні технології, комп'ютерно зорієнтовані методи і засоби навчання, організаційні форми навчання.